

Estetiska skolan Arvika
Organisationsnummer: 874002-0212
info@estetiskaskolan.se

2022-05-16

Dnr 2019:5616

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolors arbete med
lärande för hållbar utveckling vid Estetiska sko-
lan, högstadiet, i Arvika kommun, med Estetiska
skolan Arvika som huvudman

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Estetiska skolan, högstadiet avseende verksamhetens kvalitet inom lärande för hållbar utveckling. Bakgrunden till granskningen är att Sverige genom Agenda 2030 förbundit sig att senast 2030 säkerställa att alla studerande får de kunskaper och färdigheter som behövs för att främja en hållbar utveckling. Granskningen handlar om i vilken utsträckning rektor styr och organiserar arbetet med lärande för hållbar utveckling så att det präglar utbildningen i sin helhet samt i vilken utsträckning eleverna ges möjlighet till delaktighet och inflytande i frågor som rör lärande för hållbar utveckling. Granskningen inriktas på lärande för hållbar utveckling i årskurserna 7-9.

Läsanvisning

Granskningen är uppdelat i tre bedömningsområden. Inom varje bedömningsområde har Skolinspektionen satt upp ett antal kvalitetskriterier som beskrivs i bilaga 2. I denna bilaga finns också beskrivet hur granskningen har genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. För varje bedömningsområde görs en sammantagen bedömning av skolans/verksamhetens arbete i relation till framtagna kvalitetskriterier inom området. Kvalitetskriterierna beskriver ett arbete med lärande för hållbar utveckling av hög kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att utvecklingsarbete behövs för att uppfylla kvalitetskriterierna anger Skolinspektionen på vilken eller vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då också av skolan. Om en skola/verksamhet bedöms fungera väl begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen gör följande bedömning i relation till framtagna kvalitetskriterier vid Estetiska skolan, högstadiet:

Rektors styrning för samsyn, delaktighet och samverkan i arbetet med lärande för hållbar utveckling

Skolinspektionen bedömer att arbetet vid skolenheten inom bedömningsområdet behöver utvecklas.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektor behöver utveckla arbetet med att skapa en gemensam förståelse för hur skolan ska arbeta med lärande för hållbar utveckling så att den

omfattar alla lärare och att arbetet därmed kan genomsyra utbildningen i sin helhet.

Lärares kunskaper om lärande för hållbar utveckling i utbildningen

Skolinspektionen bedömer att arbetet vid skolenheten inom bedömningsområdet behöver utvecklas.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektor behöver kartlägga vilket behov av kompetensutveckling inom lärande för hållbar utveckling som finns bland samtliga lärare samt erbjuda kompetensutveckling utifrån vad kartläggningen visar.

Elevernas möjlighet till delaktighet och inflytande i de delar av utbildningen som berör hållbar utveckling

Skolinspektionen bedömer att arbetet vid skolenheten inom det granskade bedömningsområdet fungerar väl och har inte identifierat något utvecklingsområde

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2022-11-16 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 4) användas.

Redogörelsen skickas till dokument.goteborg@skolinspektionen.se eller Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2019:5616) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive bedömningsområde.

Rektors styrning för samsyn, delaktighet och samverkan i arbetet med lärande för hållbar utveckling

Inom detta område granskas i vilken utsträckning rektorn styr skolans arbete med lärande för hållbar utveckling, så att det präglar utbildningen i sin helhet. Det omfattar hur styrningen främjar en gemensam förståelse om vad lärande för hållbar utveckling är, delaktighet och ett gemensamt ansvarstagande hos lärarna. Det inkluderar också att det finns strukturer för samverkan mellan lärare för ämnesövergripande samarbeten. Vidare granskas om lärande för hållbar utveckling genomsyrar hela skolans verksamhet, genom att det förekommer aktiviteter som berör andra delar av utbildningen än själva undervisningen. Skolinspektionen granskar även om rektors styrning möjliggör samverkan med det omgivande samhället så att det skapas autentiska lärmiljöer som gör att de komplexa hållbarhetsfrågorna ges ett aktuellt sammanhang för eleverna. För att vara en del av skolans utvecklingsarbete behöver arbetet med lärande för hållbar utveckling följas upp på ett systematiskt sätt.

Skolinspektionen bedömer att arbetet vid skolenheten inom bedömningsområdet behöver utvecklas.

Skolinspektionens granskning visar sammanfattningsvis att det saknas en gemensam förståelse för hur skolan ska arbeta med lärande för hållbar utveckling som omfattar syftet med arbetet, dess innehåll och form. Vidare visar granskningen att rektors styrning ger lärarna förutsättningar för ansvarstagande, inflytande, initiativtagande och samverkan så att elever ges möjlighet att förstå hållbarhetsfrågor som en helhet där de olika dimensionerna samspelar och påverkar varandra. Granskningen visar att övrig personal i viss utsträckning involveras i skolans arbete med lärande för hållbar utveckling och att rektors styrning möjliggör ett utbyte med det omgivande samhället. Skolan saknar, inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet, en uppföljning av arbetet med lärande för hållbar utveckling.

Det saknas en gemensam förståelse för hur skolan ska arbeta med lärande för hållbar utveckling

Granskningen visar att rektorn och lärarna saknar en gemensam förståelse för hur skolan ska arbeta med lärande för hållbar utveckling. Både rektor, biträdande rektor och lärarna uppger att det inte finns en gemensam förståelse av hur skolan ska arbeta med lärande för hållbar utveckling. Någon lärare uttrycker att hållbarhets-

frågor berörs i det centrala innehållet och att hen jobbar utifrån det. Enligt flera lärare präglas delar av skolans arbete av lärande för hållbar utveckling, även om de inte använt det som ett begrepp. Som exempel nämns skolans lägerverksamhet där eleverna får arbeta med bland annat värdegrundsfrågor. Det saknas dock, enligt lärarna, en gemensam syn kring innehåll och hur man ska arbeta med lärande för hållbar utveckling på skolan.

Lärare ges förutsättningar för ansvarstagande, inflytande, initiativtagande och samverkan

Granskningen visar att rektors styrning ger lärare utrymme till ansvarstagande, inflytande, initiativtagande och samverkan i arbetet med lärande för hållbar utveckling. Skolinspektionen bedömer vidare att arbetet kan utvecklas, då ämnesöverskridande samverkan förekommer i varierad utsträckning utanför de särskilda terminsprojekt som skolan har och på lärares initiativ. Lärarna säger att skolan är bra på att driva projekt som kan kopplas till lärande för hållbar utveckling där flera ämnen är involverade. Ett exempel som de nämner är ett projekt de kallar Avicci-projektet, där välmående och psykisk ohälsa är i fokus. I detta projekt samarbetar bild-, musik- och slöjdämnet. Vidare berättar de om en lägerverksamhet som bedrivs varje hösttermin med samtliga elever, där skolan arbetar med värdegrundsfrågor och den sociala dimensionen av hållbar utveckling. Utöver dessa projekt ger lärarna andra exempel på när de arbetat ämnesövergripande i frågor som berör hållbar utveckling. Exempel på dessa är när hem- och konsumentkunskap tidigare samarbetat med idrott och hälsa gällande kost och motion samt när hem- och konsumentkunskap utvidgat frågor som dykt upp i geografiämnet gällande energi och global rättvisa. Emellertid säger flera lärare att det ämnesövergripande samarbetet inte är formaliserat och att det äger rum i låg utsträckning utanför ovan nämnda projekt. Lärarna uttrycker att de skulle kunna vinna mycket på att ha ett mer utvecklat och systematiskt ämnesövergripande arbete för att skapa en helhetsbild för eleverna. Vidare berättar lärarna att de har stora möjligheter till initiativtagande i frågor som berör lärande för hållbar utveckling. De nämner exempelvis att de planerat att bjuda in en psykolog för att prata med eleverna om psykisk ohälsa och att de haft musikprojekt med värdegrundskopplingar.

Enligt lärarna finns det förutsättningar för att diskutera och samverka kring lärande för hållbar utveckling, även om det inte är uttalat att de ska göra det. Lärarna och rektorn berättar att de utöver konferens- och ämnestid har ett forum för kollegialt lärande varannan vecka där man skulle kunna diskutera lärande för hållbar utveckling i kollegiet. Hittills har detta forum utnyttjats för att arbeta med Skolverkets moduler för att främja likabehandling samt värdegrund och genus. Enligt en lärare kan det kopplas till den sociala dimensionen av hållbar utveckling. För närvarande arbetar skolan i det kollegiala lärandet med digitalt berättande och elevinflytande.

Övrig personal involveras i viss utsträckning i skolans arbete med lärande för hållbar utveckling

I granskningen framkommer att skolan i viss utsträckning tillvaratar kompetens och erfarenhet hos annan personal än lärare i arbetet med lärande för hållbar utveckling. Både rektor, lärare och elever uppger i intervjuer att det förekommer få aktiviteter direkt kopplade till lärande för hållbar utveckling som involverar annan personal än lärare. Lärarna berättar att matsalspersonalen arbetar med matsvinn och att de kommunicerar olika "belöningar" som elever kan få om matsvinnet minskar. Deras arbete tas sedan upp i hem- och konsumentkunskap, eftersom en av lärarna i ämnet också arbetar i matsalen. Rektorerna och flera lärare berättar även att vaktmästarens arbete med skadegörelse och återvinning kommuniceras till eleverna via lärarna. De ser inget hinder för att involvera vaktmästaren ytterligare i arbetet med lärande för hållbar utveckling.

Rektors styrning möjliggör ett utbyte med det omgivande samhället

Granskningen visar att rektors styrning möjliggör ett utbyte och kontakt med det omgivande samhället. Som exempel nämner rektorerna och en av lärarna att man i arbetet mot rasism har kontakt med svenska kommittén mot antisemitism sedan 2018, där en grupp elever från skolan fått resa till Polen för att lära sig om förintelsen och sedan redogöra detta för sina skolkamrater i samband förintelsens minnesdag. Rektorerna berättar även att skolan, i samband med uppträdandet av skolmusikalen "West side story", vävt in frågan om våld i samhället genom att involvera räddningstjänst och polis i musikalprojektet. Skolan turnerade sedan till andra skolor i kommunen och uppträdde musikalen. Polis och räddningstjänst inledde musikalen med att prata om brott i Arvika. Vidare berättar rektorerna att de vid skolans HBTQ-dagar bjudit in organisationer, som bland annat "Transammans", för att prata om olika ämnen relaterade till temat.

Skolan saknar en systematisk uppföljning av arbetet med lärande för hållbar utveckling

Granskningen visar att skolan saknar en uppföljning av arbetet med lärande för hållbar utveckling inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet. Den biträdande rektorn säger att eleverna fått utvärdera enskilda projekt, och rektorn säger att vissa klasser har fått genomföra enkäter där de fått svara på frågor relaterade till elevdelaktighet och inflytande. Detta har emellertid genomförts som uppgifter inom det kollegiala lärandet med Skolverkets moduler om elevdelaktighet och inflytande, och har således inte skett systematiskt. Både lärarna och rektorn säger att det inte sker någon systematisk uppföljning av skolans arbete gällande lärande för hållbar utveckling.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom bedömningsområdet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektor behöver utveckla arbetet med att skapa en gemensam förståelse för hur skolan ska arbeta med lärande för hållbar utveckling så att den omfattar alla lärare och att arbetet därmed kan genomsyra utbildningen i sin helhet.

Skolinspektionens granskning visar att det saknas en gemensam förståelse för hur skolan ska arbeta med lärande för hållbar utveckling. Det fattas en samsyn som omfattar hela skolan gällande såväl innehåll som formerna för utbildningen samt syftet med lärandet, att utveckla elevernas handlingskompetens. Eftersom en gemensam förståelse saknas finns det heller ingen riktning för arbetet med lärande för hållbar utveckling som lärare, elever och rektor kan arbeta tillsammans utifrån.

För att lärande för hållbar utveckling ska kunna bedrivas på ett framgångsrikt sätt som bidrar till elevernas handlingskompetens behöver lärande för hållbar utveckling genomsyra utbildningen i sin helhet. Lärande för hållbar utveckling kännetecknas av ämnesövergripande frågor och ett lärande som relaterar till övergripande läroplansmål så som kritiska förhållningssätt, reflektion kring värdegrund, demokratiska arbetssätt och delaktighet och inflytande från eleverna¹. Lärande för hållbar utveckling bör därför ses om en prioriterad uppgift för samtliga lärare och inte vara avhängigt lärarnas eget intresse eller endast förekomma i vissa ämnen. En grundläggande utgångspunkt för arbetet är att det finns en gemensam förståelse för vad lärande för hållbar utveckling är och hur skolan ska arbeta med det. Att förståelsen är gemensam innebär att den är välkänd bland alla lärare och att de känner sig trygga med vad det innebär för deras egen undervisning och yrkesutövning. Om ansvaret tillskrivs enskilda individer utan stöd från en gemensam förståelse är det svårt att omsätta lärdomar till förändringar i hela organisationen. Risker är stora att individuella ansträngningar blir kortlivade projekt som bara existerar i enskilda ämnen eller enstaka klasser.²

Skolinspektionen rekommenderar därför rektor att bygga upp och upprätthålla en gemensam förståelse för hur skolan ska arbeta med lärande för hållbar utveckling, som omfattar alla lärare. En gemensam förståelse kan till exempel etableras genom

¹ Skolverket (2018). Kunskapsöversikt över arbetet med lärande för hållbar utveckling i skolväsendet. Rapport. Dnr 51.3-2018:947.

² Mogren, A. (2019). Guiding principles of transformative education for sustainable development in local school organisations: Investigating whole school approaches through a school improvement lens (Doctoral dissertation, Karlstads universitet).

att skolan implementerar rutiner för ett kontinuerligt arbete med lärande för hållbar utveckling som också inkluderar rutiner för att introducera nyanställda i arbetet. En gemensam förståelse kan också etableras och upprätthållas genom att ge samtliga lärare utrymme att samtala kring sitt arbete med lärande för hållbar utveckling och hur de gemensamt kan bidra till elevernas handlingskompetens. Som ett led i arbetet med att skapa en gemensam förståelse för arbetet med lärande för hållbar utveckling är det också av vikt att följa upp flickor och pojkars upplevda delaktighet, inflytande samt intresse för hållbarhetsfrågor.

Lärares kunskaper om lärande för hållbar utveckling i utbildningen

Inom detta område granskar Skolinspektionen i vilken utsträckning lärare ges den kompetensutveckling som de behöver för att kunna arbeta med lärande för en hållbar utveckling. Detta förutsätter att rektorn har tagit reda på behovet och utifrån det erbjudit relevant kompetensutveckling.

För att lärarna med god kvalitet ska kunna arbeta och uppnå syftet med lärande för hållbar utveckling krävs det att lärarna har kunskaper om vad lärande för hållbar utveckling innebär. Det betyder att de har kännedom om de globala målen i Agenda 2030 och de nationella miljömålen som de ser som mest relevanta för sin undervisning. Det betyder också att de har kunskaper om de tre olika dimensionerna³ av hållbar utveckling och hur dessa dimensioner hänger ihop och påverkar varandra (holism) samt att de uppmärksammar och reflekterar över hur pedagogiska dilemman kan hanteras.

Skolinspektionen bedömer att arbetet vid skolenheten inom bedömningsområdet behöver utvecklas.

Skolinspektionens granskning visar sammanfattningsvis att rektorn inte har kartlagt behoven av kompetensutveckling inom lärande för hållbar utveckling bland lärarna. Lärarna har dock fått viss kompetensutveckling som har bäring på lärande för hållbar utveckling. Lärarna uttrycker i intervju att de har kunskaper om Agenda 2030 och kan ge exempel på de mål som de ser som mest relevanta för sin undervisning. Lärarna anser också att de har relativt goda kunskaper om de tre hållbarhetsdimensionerna men flera lärare ser samtidigt behov av kompetensutveckling för att på bästa sätt kunna implementera dessa i undervisningen. Granskningen visar att lärarna har identifierat dilemman som kan uppstå i arbetet med lärande för hållbar utveckling och reflekterar kring hur dessa kan hanteras.

³ De tre dimensionerna är ekonomiska, sociala/kulturella och miljömässiga/ekologiska

Rektorn har inte kartlagt behovet av kompetensutveckling inom lärande för hållbar utveckling

I granskningen framkommer att rektorn inte har kartlagt behoven av kompetensutveckling inom lärande för hållbar utveckling. Det framkommer vidare att lärarna har fått viss kompetensutveckling relaterad till lärande för hållbar utveckling.

Några lärare nämner att de fått kompetensutveckling, i form av kurser, som kan kopplas till den sociala dimensionen av hållbar utveckling. Emellertid säger lärarna att kompetensutveckling sker på lärarnas eget initiativ och inte rektors. Även rektorn är samstämmig med lärarna och uppger i intervju att hen inte genomfört någon kartläggning om lärarnas olika kunskaper och kompetensutvecklingsbehov.

Lärarna uppger att de har kännedom om Agenda 2030 och de olika hållbarhetsdimensionerna

Flera lärare uppger att de har övergripande kännedom om målen i Agenda 2030, men en bättre kunskap om de mål som är aktuella för sitt ämne. Lärarna kan också ge exempel på mål som de ser som mest relevanta för sin undervisning. Exempelvis säger en lärare att hen jobbar mest med målet "Hållbara städer och samhällen", medan en lärare säger att hen arbetar med målet "Minskad ojämlikhet".

Vidare säger lärarna att de har relativt goda kunskaper om de tre dimensionerna av hållbar utveckling samtidigt som flera lärare säger att de behöver mer kunskaper om hur de på bästa sätt kan implementera och integrera dessa i undervisningen⁴. Flera lärare uttrycker att det finns någon dimension de önskar en bättre kunskap inom för att kunna skapa en helhetsbild för eleverna. En annan lärare säger att hen generellt skulle vilja arbeta mer ämnesövergripande för att kunna inkludera de olika dimensionerna.

Lärarna har identifierat dilemman som kan uppstå i arbetet med lärande för hållbar utveckling

Granskningen visar att lärarna identifierat pedagogiska dilemman som kan uppstå i arbetet med lärande för hållbar utveckling. En lärare beskriver att det är ett dilemma att förklara god kosthållning för elever som har olika ätstörningar och kan reagera negativt på frågan. Rektorerna och en lärare säger att det kan vara svårt att inte svartmåla elevernas framtid när man arbetar med hållbarhetsfrågor eftersom man inte vill framkalla ångest hos eleverna. En rektor förklarar att hen vill komma runt "klyschor" i undervisningen för att eleverna inte ska känna att miljöfrågorna är uttjatade. Enligt lärarna finns det, inom lärargruppen, möjlighet att diskutera dilemman och få hjälp av kollegor.

⁴ De tre dimensionerna är ekonomiska, sociala/kulturella och miljömässiga/ekologiska

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektor behöver kartlägga vilket behov av kompetensutveckling inom lärande för hållbar utveckling som finns bland samtliga lärare samt erbjuda kompetensutveckling utifrån vad kartläggningen visar.

Granskningen visar att rektor inte har kartlagt behovet av kompetensutveckling inom lärande för hållbar utveckling bland lärarna. Lärarna själva har identifierat behov av att lära sig mer om de olika hållbarhetsdimensionerna och hur de på bästa sätt kan behandla dessa i undervisningen.

Rektor behöver därför utveckla arbetet med att kartlägga behovet av och erbjuda relevant kompetensutveckling för lärarna inom lärande för hållbar utveckling. För att lärarna med god kvalitet ska kunna arbeta med och uppnå syftet med lärande för hållbar utveckling krävs det att lärarna har kunskaper om vad lärande för hållbar utveckling innebär och hur de praktiskt kan arbeta med lärande för hållbar utveckling utifrån de didaktiska aspekterna innehåll (vad), form (hur) och syfte (varför). Lärarna behöver ha kännedom om de globala målen i Agenda 2030 och de nationella miljömålen som de ser som mest relevanta för sin undervisning. Vidare behöver de ha kunskaper om de tre olika dimensionerna av hållbar utveckling och hur dessa dimensioner hänger ihop och påverkar varandra (holism) samt att lärarna uppmärksammar och reflekterar över hur pedagogiska dilemman kan hanteras. Rektor har enligt läroplanen ett särskilt ansvar för att skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig att beakta i utbildningen samt att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter.⁵

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att genomföra en kartläggning av behovet av kompetensutveckling inom lärande för hållbar utveckling bland lärarna och vidta adekvata åtgärder utifrån kartläggningens resultat.

⁵ Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar.

Elevernas möjlighet till delaktighet och inflytande i de delar av utbildningen som berör hållbar utveckling

Inom detta område granskar Skolinspektionen i vilken utsträckning eleverna ges möjlighet till delaktighet och inflytande i frågor som berör lärande för hållbar utveckling. Det omfattar i vilken utsträckning eleverna involveras på ett konkret sätt i undervisningen och utbildningen som rör lärande för hållbar utveckling. För att inflytandet ska vara reellt behöver flickor och pojkar stimuleras till att ta aktiv del i planering och utvärdering av undervisningens arbetssätt, arbetsformer och innehåll samt andra aktiviteter i utbildningen.

I detta ingår också i vilken utsträckning eleverna får möjligheter att tränas i att göra medvetna etiska ställningstaganden och att flickor och pojkar upplever autenticitet i undervisningen genom att den tar upp problem som känns angelägna för dem. Elevernas ställningstaganden ska få bygga på såväl kunskaper som vad de moraliskt vill värna om.

Slutligen omfattar området i vilken utsträckning utbildningen präglas av ett kritiskt och pluralistiskt förhållningsätt där en mångfald av åsikter, värden och perspektiv används för att belysa hållbarhetsfrågor. I det ingår att alla får säga sin mening, att åsikter tillåts stå i konflikt med varandra och att flickors och pojkars tankar och idéer tas på allvar. En utgångspunkt i ett pluralistiskt perspektiv är att undervisningen startar i elevernas samtal och att undervisningen synliggör olika perspektiv och värdekonflikter i hållbarhetsfrågor.

Skolinspektionen bedömer att arbetet vid skolenheten inom det granskade bedömningsområdet fungerar väl och har inte identifierat något utvecklingsområde.

Skolinspektionens granskning visar sammanfattningsvis att eleverna får möjlighet att göra etiska ställningstaganden i undervisningen samt bearbeta och arbeta med frågor som engagerar dem och berör deras liv. Eleverna ges också möjlighet att bidra till fördjupade diskussioner där allas tankar och idéer tas på allvar, med olika perspektiv och värdekonflikter närvarande samtidigt som lärandet i låg utsträckning handlar om att hitta ett enda rätt svar. Vidare visar granskningen att eleverna ges möjligheter till delaktighet och inflytande i frågor som berör hållbar utveckling.

Eleverna får möjlighet att göra etiska ställningstaganden och bearbeta frågor som berör deras liv

Av Skolinspektionens granskning framgår att eleverna ges goda möjligheter att i undervisningen göra etiska ställningstaganden och arbeta med frågor som engagerar dem. Eleverna berättar att de får möjlighet att ta ställning i svåra frågor. Som exempel nämner eleverna bland annat att de fått ta ställning i frågor som rör miljövänliga transportmedel, mobiltelefonstillverkning och dess påverkan på miljön,

samt det ekologiska fotavtrycket. De berättar även om att de fått skriva en debattartikel där de fått välja ett valfritt ämne, exempelvis om mer idrott i skolan, djurförsök och vegetarisk kost. Det är särskilt meningsfullt och engagerande när de får ta ställning i frågor som berör dem och deras liv, enligt eleverna. De uttrycker också att de känner ett engagemang i hållbarhetsfrågor när de får ta del av olika perspektiv.

Lärarna bekräftar elevernas bild genom att beskriva hur de tränar eleverna att agera ansvarsfullt och ta ställning i frågor som berör elevernas liv. En lärare nämner att de pratat om gruvbrytning i fjällmiljöer, vilket var en fråga som engagerade eleverna. En annan lärare beskriver hur hen arbetar med etiska ställningstagande i både stora och små frågor, som till exempel hur man är en bra kompis eller om dödsstraff borde vara tillåtet.

Undervisningen präglas av ett kritiskt och pluralistiskt förhållningssätt

Granskningen visar att eleverna ges möjlighet att bidra till fördjupade diskussioner där allas tankar och idéer tas på allvar. Enligt eleverna får de argumentera för sina åsikter i klassrummet. Eleverna ger exempel på när de fått argumentera för olika ståndpunkter gällande bland annat energikällor och genteknik. Eleverna berättar att de upplever att de har ett bra klassrumsklimat där alla kan säga vad de tycker och att det är okej att tycka olika. Lärarna säger att de uppmuntrar till ett öppet klassrumsklimat där eleverna får uttrycka sina åsikter. En lärare berättar att de försöker modellera diskussionsuppgifter och visa olika perspektiv i frågor. Läraren ger exempel när hen pratade med eleverna om att drivmedelspriserna ökat. Vissa elever uttryckte då sitt missnöje mot regeringen. Läraren berättar då att hen försökt att nyansera och ge fler perspektiv på frågan för att fler elever än de med ett missnöje skulle få komma till tals. Enligt lärarna arbetar de till stor del med att skapa ett öppet klassrumsklimat utanför själva undervisningen, som exempelvis på raster, eftersom vissa elever är mer bekväma med att uttrycka sig i dessa forum. Varken lärare eller elever upplever att det är någon skillnad mellan flickor och pojkar gällande hur de kan bidra till fördjupade diskussioner där allas tankar och idéer tas på allvar, även om det i vissa klasser blivit så att det ena könet hörts mer än det andra.

Granskningen visar vidare att eleverna upplever att undervisningen kännetecknas av att det finns olika perspektiv och värdekonflikter och att lärandet i låg utsträckning handlar om att hitta ett enda rätt svar. Eleverna nämner även att olika värden och intressekonflikter lyfts när de pratat om mobiltelefonproduktionen och dess konsekvenser. I en annan uppgift har eleverna fått möjligheten att skapa ett fiktivt klädföretag, för att sedan diskutera olika värdekonflikter i kläd tillverkningen. Både elever och lärare säger i intervju att de jobbar med källkritik och trovärdiga källor i olika ämnen.

Eleverna ges möjligheter till delaktighet och inflytande i undervisning och utbildning

Granskningen visar att elever ges möjligheter till aktiv delaktighet i skolans arbete med lärande för hållbar utveckling. I intervjuer med lärare och elever framkommer att eleverna får påverka arbetssätt och undervisningssätt inom arbetsområdets ramar. En lärare i svenska säger att eleverna exempelvis får välja redovisningsformer och diskutera olika teman inom aktuellt område.. Läraren i slöjd beskriver att eleverna får välja sitt projekt utifrån teman med koppling till hållbar utveckling. I årskurs åtta handlade det exempelvis om lapptechnik, där både den ekonomiska och den miljömässiga dimensionen av hållbar utveckling berördes.

Eleverna berättar också att de får utvärdera arbetsområden i vissa ämnen. Formen för utvärderingen beror enligt lärarna på den aktuella elevgruppens sammansättning och ämne. Emellertid nämner både vissa lärare och elever att det förekommer att eleverna kommer med synpunkter på undervisningen som lärarna inte tar till sig och reagerar på. Enligt lärarna beror det till största del på grund av att de gjort en professionell bedömning av situationer där det inte ansetts lämpligt att eleverna fått bestämma, men de säger även att det är ett förbättringsområde på skolan. Enligt rektor och biträdande rektor är elevdelaktighet och inflytande ett identifierat utvecklingsområde på skolan, vilket de inlett ett utvecklingsarbete med genom att i det kollegiala lärandet arbeta med Skolverkets moduler för elevdelaktighet och inflytande.

Rektorn, lärare och elever säger att det i elevrådet tagits upp frågor som berör hållbar utveckling. Ett exempel är "elevrådets dag", där elevrådet får arbeta med en temadag för hela skolan, på initiativ och förslag från klassråden. Teman som berörts hittills har varit HBTQ samt droger och missbruk. Eleverna säger att nästa temadag ska handla om hållbar utveckling och miljö. Rektorerna och eleverna uttrycker dock att elevrådet inte hållits lika regelbundet som tänkt på grund av pandemin.

Av Skolinspektionens granskning framgår att eleverna upplever att de kan bidra till hållbar utveckling. Som exempel på hur de kan påverka beskriver eleverna att de kan skänka kläder, resa kollektivt, och källsortera. Vidare uttrycker eleverna att de skulle vilja få mer fördjupade kunskaper i skolan om hållbar utveckling och att de engageras när de får debattera och diskutera hållbarhetsfrågor. Vissa elever säger att pojkar är mindre engagerade i hållbarhetsfrågor och att det finns en förväntan att flickor ska vara mer engagerade i frågor som berör hållbarhet. Även vissa lärare har noterat att flickor oftare tar ställning i hållbarhetsfrågor som exempelvis att sluta äta kött eller att ta cykeln till skolan. Enligt lärarna kan detta bero på att det är svårt att bryta den manliga normen.

För att utveckla ett redan gott arbete, avseende elevernas möjlighet till delaktighet och inflytande, rekommenderar Skolinspektionen att rektor ser till att elevers synpunkter och upplevda delaktighet i hållbarhetsfrågor följs upp och återkopplas till

eleverna. Detta kan med fördel göras i det befintliga arbetet som sker i lärarnas kollegiala lärande med Skolverkets modul för elevers delaktighet.

På Skolinspektionens vägnar

X Ann Edvinsson

Ann Edvinsson

Beslutsfattare

Signerat av: Ann Edvinsson

X Kaiwan Adl Zarabi

Kaiwan Adl Zarabi

Föredragande

Signerat av: Kaiwan Adl Zarabi

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Gunilla Feiff och Mimmi Delsing deltagit.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen genomförde ett digitalt besök på Estetiska skolan, högstadiet, den 29-31 mars 2022. Utredare vid besöket var Gunilla Feiff och Kaiwan Adl Zarabi.

Estetiska skolan, högstadiet, är en fristående grundskola för årskurs 7-9 belägen i Arvika kommun. Skolan har inriktning mot musik, bild, dans, drama samt idrott och friskvård. Huvudman för skolan är Estetiska skolan Arvika. På skolenheten går totalt 167 elever, varav 56 är pojkar och 111 är flickor. Antal lärare på skolenheten är 22.

Bilaga 2: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Vid granskningstillfället inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- Tre gruppintervjuer med elever i årskurserna 7-9.
- Tre gruppintervjuer med lärare.
- En intervju med rektor och biträdande rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från granskningstillfället för faktakontroll.

Bedömningsområden

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet.

Inom respektive område granskas följande:

Bedömningsområde A: Rektors styrning för samsyn, delaktighet och samverkan i arbetet med lärande för hållbar utveckling

- Rektor och lärare har en gemensam förståelse kring hur skolan ska arbeta med lärande för hållbar utveckling, till exempel genom en pedagogisk helhetsidé.
- Rektors styrning ger lärarna utrymme till ansvarstagande, inflytande och initiativtagande i relation till skolans arbete med lärande för hållbar utveckling.
- Lärarna har goda förutsättningar för samverkan i planering, genomförande och utveckling av undervisningen gällande lärande för hållbar utveckling. Lärarna upplever sig också ha goda möjligheter att ta hjälp av sina kollegor för att hantera dilemman eller för att utveckla sin undervisning.
- Det förekommer aktiviteter som berör lärande för hållbar utveckling som involverar och tar tillvara erfarenheter och kompetens hos övriga personalgrupper i skolan. Aktiviteterna berör inte enbart undervisningen, utan också andra delar av utbildningen.
- Rektors styrning möjliggör ett utbyte och en kontakt med det omgivande samhället i arbetet med lärande för hållbar utveckling.

- Arbetet med lärande för hållbar utveckling följs upp inom ramen för skolans systematiska kvalitetsarbete. I uppföljningen finns ett jämställdhetsperspektiv.

Bedömningsområde B: Lärares kunskaper om lärande för hållbar utveckling i utbildningen

- Lärarna bedömer att de har god kännedom om de globala målen i Agenda 2030 och de nationella miljömålen som de ser som mest relevanta för sin undervisning.
- Lärarna bedömer att de har goda kunskaper om de tre olika dimensionerna, dvs ekonomiska, sociala/kulturella och miljömässiga/ekologiska av hållbar utveckling. Undervisningen om lärande för hållbar utveckling behandlar hållbar utveckling utifrån ett holistiskt perspektiv där dimensionerna integreras.
- Lärarna kan ge exempel på pedagogiska utmaningar inom ramen för lärande för hållbar utveckling. Konkret innebär det till exempel att de kan redogöra för något dilemma de har identifierat och hur de hanterar det.
- Lärare ges den kompetensutveckling som de behöver för att kunna arbeta med lärande för en hållbar utveckling.

Bedömningsområde C: Elevernas möjlighet till delaktighet och inflytande i de delar av utbildningen som berör hållbar utveckling

- Eleverna ges genom aktiv delaktighet möjlighet att utveckla förtrogenhet med demokratiska arbetsformer. Såväl flickor som pojkar ger uttryck för att de har möjlighet att bidra till hållbar utveckling genom att vara med och påverka.
- Eleverna upplever att undervisningen ger dem möjlighet till medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter. Såväl flickor som pojkar får möjlighet att bearbeta och arbeta med frågor som engagerar dem och berör deras liv.
- Eleverna upplever att undervisningen präglas av ett kritiskt och pluralistiskt förhållningssätt. Såväl flickor som pojkar ges möjlighet att bidra till fördjupade diskussioner där allas tankar och idéer tas på allvar. Eleverna upplever att undervisningen kännetecknas av att det oftast finns olika perspektiv och intressekonflikter och att lärandet i låg utsträckning handlar om att hitta ett enda rätt svar.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: [Skolors arbete med lärande för hållbar utveckling \(skolinspektionen.se\)](https://www.skolinspektionen.se/skolors-arbete-med-larande-for-hallbar-utveckling)

Bilaga 3: Författningsstöd

Bedömningsområde A

Författningsstöd

1 kap. 4-5 §§, 2 kap. 9-10 §§ samt 4 kap. 4-7 och 14 §§ skollagen (2010:800)

Förordning om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (SKOLFS 2010:37) inklusive kursplaner i grundskolans ämnen (Lgr 11)

Särskilt i Lgr 11 inom detta bedömningsområde;

1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Skolans uppdrag och Varje skolas utveckling

2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolverkets föreskrifter om kunskapskrav för grundskolans ämnen (SKOLFS 2011:19)

Bedömningsområde B

Författningsstöd

1 kap. 4-5 §§, 2 kap. 9-10 och 34 §§ skollagen

Lgr 11

Särskilt i Lgr 11 inom detta bedömningsområde;

1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Saklighet och allsidighet, Skolans uppdrag och Varje skolas utveckling

2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8. Rektorns ansvar

Skolverkets föreskrifter om kunskapskrav för grundskolans ämnen

Bedömningsområde C

Författningsstöd

1 kap. 4-5 §§, 4 kap. 9 och 13 §§ skollagen

Lgr 11

Särskilt i Lgr 11 inom detta bedömningsområde;

1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Saklighet och allsidighet, En

likvärdig utbildning, Rättigheter och skyldigheter, Skolans uppdrag, God miljö för utveckling och lärande

2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8. Rektorns ansvar

Skolverkets föreskrifter om kunskapskrav för grundskolans ämnen

Bilaga 4: Mall för huvudmannens redovisning

Detta formulär kan användas som stöd för er när ni redovisar hur ni har arbetat med de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat i samband med den tematiska kvalitetsgranskningen.

Redovisningen av vidtagna åtgärder ska fastställas av huvudmannen.

Utvecklingsområde: Rektor behöver utveckla arbetet med att skapa en gemensam förståelse för hur skolan ska arbeta med lärande för hållbar utveckling så att den omfattar alla lärare och att arbetet därmed kan genomsyra utbildningen i sin helhet.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?

Utvecklingsområde: Rektor behöver kartlägga vilket behov av kompetensutveckling inom lärande för hållbar utveckling som finns bland samtliga lärare samt erbjuda kompetensutveckling utifrån vad kartläggningen visar.

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?